

Co potřebuje malé dítě? Zdeněk Matějček

Děti potřebují mnoho věcí, ale ze všeho snad nejvíce potřebují jistotu ke „svým“ lidem¹. Z. Matějček se zabývá *biologií chování* a vysvětluje, že lidské mládě (dítě) ke svému přežití potřebovalo mít kolem sebe své lidi, kteří jej obstarávali, ochraňovali, neboť by bez nich bylo bezmocné. Toto poskytování ochrany a pomoci se vyvinulo v *potřebu mateřské a otcovské lásky*. Jedná se o vzájemné uspokojování psychických potřeb.

Profesor Bernhard Hassenstein z Freiburgu, významný představitel biologie chování rozděluje mláďata savců do tří skupin, podle toho, jak se chovají v případě nebezpečí:

1. **Hnízdoňši** – Jedná se o savce, kteří se v případě nebezpečí chovají nenápadně, schoulí se, nehýbou se, nevydávají v té chvíli hlásky (např. ptáci)
2. **Běhavci** – Ti jsou od počátku vybaveni pohyblivostí a mohou se tedy zachránit útekem po vlastních nohou (např. zajáci)
3. **Nošenci** – Savci, kteří se nepřikrčí ani sami nedovedou utéct, musí je tedy někdo odnést. Dovedou si pomoc přivolat. Podle B. Hassensteina zde řadíme i lidské mládě, které je ochraňováno a nošeno rodiči, často na levém boku v blízkosti srdce, jehož osobitý rytmus dítě uklidňuje. Je také v blízkosti prsu čili zdroje potravy. Cítí se zde v teple a bezpečí.

Otázka jistoty a nejistoty v lidském životě, úzkosti a obrany proti ní je bezpochybně základní.

Když dítě vstupuje do lidského světa, je oproti ostatním savcům vybaveno o novou základní specifickou formu a tou je *lidská komunikace* – dorozumívání se řečí k udržení lidského vztahu. Komunikace se u dítěte vyvíjí již v prenatálním vývoji, i když mluvit začne po mnoha měsících po porodu, připraveno to má v sobě mnohem dříve, to se pak postupně rozvíjí v řeč, je-li lidsky stimulována: „V rodině za normálních okolností na dítě kdekdo mluví a nečeká, že bude odpovídat, prostě se neubráníme, abychom na dítě nemluvili. Komentujeme jeho výrazy obličejem, vyjadřujeme své pocity nad ním, a hlavně mluvíme k němu.“² Když je řeč málo specificky lidsky stimulována, může se vyvíjet naopak opožděně, nedokonale.

Také *dětský úsměv* má nesmírnou komunikační sílu, neboť svým pláčem si nás dítě přivolá k ochraně a úsměvem si nás přitáhne k radostným záležitostem, k pocitu ujištění, že jej máme rádi.

„Moderní technologie, zvaná videomagnetofonovou, pomohla odhalit něco, co běžný pozorovatel dobře zvládnout nemůže. Ukázala, že mateřské chování vůči malému dítěti má celou řadu prvků, které nejsou naučeny, nemohou být produkovány uváženě, jsou *spontánní*,

¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 9

² MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 11

a tedy víceméně nezávislá na našem rozhodování.“³ Ukázalo také, že těmito formami chování vůči dítěti nejsou vybaveny jen matky či ženy, ale také muži ba dokonce i děvčata a chlapani ve středním školním věku. Dle výzkumu, je toto období pro vytváření rodičovských postojů mimořádně důležité, ne-li kritické. Je důležité tyto postoje podněcovat a kultivovat.

Jestliže totiž matka či otec narozeného dítěte takto spontánně disponování nejsou a svému dítěti nerozumí, vzniká *napětí a zmatek* – jeden ani druhý si vzájemného vztahu „neužijí“ a nedaří se výchova.

„Známý dětský psychiatr **John Bowlby**, zjistil, že citový vztah dítěte k „jeho“ lidem se zakládá nikoliv na tom, že tito lidé mu působí nějakou příjemnost (např. krmení), nýbrž mu zajišťují *pocit bezpečí a jistoty*.“⁴

Specifický citový vztah dítěte k mateřské osobě se rozvíjí v plné síle kolem 7-8. měsíce života. V té době dítě protestuje, když si jej rodiče nevšímají, vymáhají se jejich přítomnosti, drží se u rodičů, bojí se cizích lidí, rozlišuje známé a neznámé, přičemž *známé je bezpečné, a to neznámé nebezpečné*.

Při pocitu nebezpečí cítí *úzkost*. *Obranou proti této úzkosti, je přítomnost někoho, s kým má pocit bezpečí a pocit jistoty*.

Jsou však případy, kdy biologičtí rodiče dítě opustí, nechťjí je, nedovedou je přijmout. Pak nastupují náhradní ne-biologičtí rodiče, jejichž psychický rodičovský potenciál je však nedotčen. Jedná se o rodiče adoptivní, pěstouny, matky v dětské vesničce atd.

A jak výzkumy potvrzují, stávají se pravými a plnohodnotnými rodiči – neboť, jak jsme ukázali, je rozhodující, ne že dítě kojili a působili mu příjemnosti, ale že mu dovedli poskytovat pocit jistoty a bezpečí sami v sobě, ve svém vztahu k němu. Že je přijali se vším všudy za své!“⁵

„Z nálezu jednoho výzkumu byl odvozen tento závěr:

Mladí lidé by měli do svého očekávání od života pojmout, započítat, zabudovat požadavek, aby měli děti, které chtějí mít, s tím, s kým je chtějí mít, a v době, která je pro ně příhodná! Na své děti by měli být vnitřně připraveni!“⁶ Je to úkol náročný, ale pro budoucnost dítěte velmi důležitý.

Zpracovala: Mgr. Lenka Matulová, Leden 2020

Zdroj: MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2.

---

³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 12

⁴ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 14

⁵ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 15

⁶ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Co potřebuje malé dítě?*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2015. ISBN isbn:978-80-262-0853-2. s. 17